

строку призвести до завчасно визначеного результату. Невиконання завданих вимог має призводити до відшкодування бізнесом витрат державі.

Оголошення державою про намір залучення приватного сектора до реалізації інфраструктурних проєктів, чим має стати політика щодо інвестиційного партнерства держави та бізнесу, має відбуватись одночасно з проведенням ґрунтовної і детальної підготовчої роботи.

Після того, як буде створена необхідна законодавча база, розроблені відповідні процедури та правила, можна здійснювати впровадження концепції у практику.

У процес втілення концепції у практику повинна бути включена незалежна третя сторона з досвідом реалізації таких проєктів, яка має стати консультантом. Такий консультант буде приймати участь у переговорах між приватною та державною сторонами, але не матиме права підпису за контрактом. Його основним завданням має бути максимізація прозорості контракту шляхом проведення переговорів згідно з найкращою міжнародною практикою та здійснення подальшого моніторингу виконання контракту. У разі виникнення суперечок за контрактом ця третя сторона має бути неформальною інстанцією для вирішення спору. Отже, основними завданнями консультанта мають бути:

- забезпечення прозорості всіх стадій переговорного процесу;
- пояснення контракту та його пунктів сторонам;
- здійснення моніторингу виконання контракту.

Таким чином, в Україні інвестиційне партнерство держави та приватного сектора знаходиться на початковому етапі. Відсутність законодавства, яке регулює взаємовідносини держави та бізнесу, стримує процес залучення приватних інвестицій у ті сфери економіки, які потребують додаткового фінансування, окрім бюджетних коштів.

Серед основних факторів, які стримують процес розвитку інвестиційного партнерства держави та бізнесу в Україні треба виділити наступні: законодавчі умови, фінансові умови, система оподаткування та звітності, загальний економічний рівень в країні та рівень державного управління.

Як показує іноземний досвід, втілення концепції інвестиційного партнерства держави та бізнесу у практику є довготривалим процесом, який потребує ґрунтовної підготовчої роботи, підтримки процесу державною стороною та політичної волі.

Інвестиційне партнерство держави та бізнесу в Україні повинно мати стратегічний напрямок. Тактичними діями має стати прийняття необхідної законодавчої бази. Успіх інвестиційного партнерства держави та бізнесу залежить від довіри між державним та приватним сектором, а також усвідомлення суспільством необхідності такого співробітництва.

Заходи, викладені у даному дослідженні, сприятимуть розвитку та впровадженню програми інвестиційного партнерства держави та бізнесу в Україні.

Джерела та література

1. United Nations. A review of Public-Private Partnerships for Infrastructure Development in Europe. – Economic Commission for Europe, Working Party on International Legal and Commercial Practice. - 11-13 March, 2002.
2. Private Participation in Infrastructure: Trends in Developing Countries in 1990-2001, World Bank, PPI Project Database.
3. Варнавский В. Г. Концессионный механизм партнёрства государства и частного сектора. Серия “Научные доклады: независимый экономический анализ”. №146. М. Московский общественный научный фонд, ИМЭМО РАН. 2003.
4. Сильвестров С. Партнёрство государства и частного сектора // Экономика России: XXI век. – 2005 - №18.
5. Grimsey D., Mervyn K. Lewis Public Private Partnership: The Worldwide Revolution in Infrastructure Provision and Project Finance. –Edvard Elgar Publishing Limited, UK, 2004.

Марченко Н.А.

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ЧЕРНІГІВСЬКОГО РЕГІОНУ

Пожвавлення інвестиційної діяльності є запорукою для розвитку української економіки та виходу її на європейський рівень. Для забезпечення високих конкурентних позицій вітчизняних підприємств на світовому ринку необхідно, щоб основну частку інвестицій складало фінансування в інноваційні засоби виробництва і технології. Як свідчить досвід розвинутих країн, близько 80% приросту ВВП досягається саме завдяки ефективному використанню інтелектуального потенціалу суспільства та впровадженню результатів інноваційної діяльності. В умовах нинішньої економіки України питання інноваційності інвестицій загострюється ще й тим, що у більшості промислово-виробничих підприємств діє застаріле обладнання, яке не відповідає сучасним вимогам енерго- та ресурсозбереження, екологічного захисту навколишнього середовища.

У зв'язку з цим інноваційно-інвестиційна діяльність перебуває під пильною увагою вітчизняних вчених: М. Бутка, А. Гальчинського, В. Геєця, О. Зеленської, С. Зеленського, В. Новицького, С. Семиноженка, В. Федоренка і багатьох інших. Проте, незважаючи на досить глибокі дослідження з цього напрямку, про-

**ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОМИСЛОВИХ
ПІДПРИЄМСТВ ЧЕРНІГІВСЬКОГО РЕГІОНУ**

блема залишається досі невирішеною, що потребує подальших розробок у даній сфері питань, особливо у розрізі регіональної економіки.

Метою статті є дослідження інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств Чернігівської області, визначення основних напрямків її активізації на сучасному етапі розвитку економіки регіону.

Поставлена мета передбачає послідовне вирішення наступних завдань: аналіз інвестиційної та інноваційної діяльності промислових підприємств регіону; оцінка використання наявних джерел фінансування новітніх досягнень у промисловості Чернігівської області; виявлення основних стримуючих факторів інноваційного розвитку та розробка можливих шляхів їх усунення.

Найбільш сприятливою сферою економіки для проведення інноваційно-інвестиційної діяльності є промисловість, яка забезпечує більше 48% загального обсягу виробленої продукції в масштабах всієї України і понад 40% продукції Чернігівщини. Як правило, обсяги інвестицій у промисловості тісно взаємопов'язані із загальною тенденцією як на рівні держави, так на рівні регіону (табл. 1).

Таблиця 1. Індеси інвестицій в основний капітал в цілому та у промисловість (відсотків до попереднього року)

Роки	По Україні		По Чернігівському регіону	
	в цілому	промисловість	в цілому	промисловість
2002	108,9	106,0	101,5	112,1
2003	131,3	124,6	134,7	126,5
2004	128,0	124,9	121,4	100,5
2005	101,9	104,1	96,9	101,3

Дані таблиці дають можливість спостерігати різке скорочення інвестиційної активності у 2005 р. по всій Україні та її падіння в Чернігівській області. При цьому промисловість регіону за обсягами інвестицій товчється на місці протягом останніх двох років (і це без врахування інфляції). Тому особливої уваги заслуговує „якість” цих інвестицій яка ґрунтується на освоєнні нових технологій, передових основних засобів, впровадженні нових методів виробництва.

Серед регіонів України Чернігівська область за рівнем інноваційної активності промислових підприємств з восьмого місця у 2004 році опустилась до сімнадцятого у 2005 році. В 2004 році інноваціями у промисловості області займалось 29 підприємств (12,3% загальної кількості), а в 2005 році – тільки 24 підприємства (9,6%). Позитивним моментом можна вважати те, що найбільшу питому вагу від загальних інноваційних витрат підприємствами промисловості регіону витрачається на придбання і впровадження у виробництво нових видів машин, обладнання, установок та інших засобів виробництва на рівні 92% (116,2 млн. грн.) у 2004 році та 94% (115 млн. грн.) у 2005 році. Але скорочення абсолютних витрат призвело до суттєвого зменшення оновлення основних засобів серед інноваційно активних підприємств Чернігівщини з 44,8% у 2004 році до 37,5% у 2005 році (по Україні відповідні данні складають 44,3% та 46%).

Внаслідок проведення інноваційної діяльності більшість промислових підприємств регіону досягає екстенсивних результатів:

- розширення асортименту продукції (89,7% інноваційно активних промислових підприємств у 2004 році та 83,3% у 2005 році);
- збереження і розширення традиційних ринків збуту (відповідно 79,3% у 2004 році та 70,8% у 2005 році);
- створення нових ринків збуту (72,4% у 2004 році та 70,8% у 2005 році).

При цьому інтенсивні технологічні результати інноваційно-інвестиційної діяльності відходять на другий план. Та, скорочення матеріальних витрат досягнуто тільки шістьма підприємствами Чернігівщини (20,7%) у 2004 році та сімома (29,2%) у 2005 році; скорочення енергетичних витрат вісьмома промисловими підприємствами (27,6%) у 2004 році та сімома (29,2%) у 2005 році; зниження забруднення навколишнього середовища вісьмома суб'єктами господарювання промисловості регіону (27,6%) у 2004 році та дев'ятьма (37,5 %) у 2005 році. Таким чином „якість” інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств Чернігівської області є недостатньою для підвищення виробничого потенціалу та виходу на новий рівень.

Джерела фінансування інноваційної діяльності підприємств промисловості Чернігівщини відображено в таблиці 2.

Наведені дані свідчать, що підприємства промисловості регіону для здійснення інновацій фактично використовують тільки 2 джерела: власні та кредитні кошти. Основним джерелом фінансування інноваційної діяльності (більше 60%) виступають власні кошти підприємств, що відповідає загально Українському рівню інвестування інновацій. Тільки одному підприємству Чернігівського регіону стало доступним у 2005 році впровадження нововведень за рахунок місцевого бюджету та кредитних коштів. Зовсім не використовуються для проведення інновацій промисловими підприємствами Чернігівщини кошти вітчизняних та іноземних інвесторів. Це пояснюється низькою інвестиційною привабливістю регіону, потребою у достатньо великих коштах та високою ризиковістю самої інноваційної діяльності.

Таблиця 2. Джерела фінансування інноваційної діяльності в промисловості Чернігівської області

Джерела фінансування	2003 рік		2004 рік		2005 рік	
	У фактичних цінах, тис. грн.	У % до загального обсягу	У фактичних цінах, тис. грн.	У % до загального обсягу	У фактичних цінах, тис. грн.	У % до загального обсягу
Всього, у тому числі за рахунок коштів	96594,0	100,0	125802,1	100,0	122445,3	100,0
- власних	59984,6	62,1	81329,1	64,6	78124,9	63,8
- державного бюджету	0,4	0,0	-	-	-	-
- місцевого бюджету	-	-	-	-	2508,9	2,0
- кредитів	36609,0	37,9	44473,0	35,4	41811,5	34,2

З проведеного аналізу можна зробити висновок про низьку інвестиційну активність у впровадженні інновацій промисловими підприємствами Чернігівської області. Серед основних факторів, що стримують інновації у районі необхідно відмітити:

- нестача власних коштів у підприємств;
- недостатня увага і підтримка з боку держави;
- необхідність великих витрат на фінансування нововведень;
- високий економічний ризик інноваційної діяльності;
- тривалий термін окупності нововведень;
- недосконалість законодавчої бази України.

Таким чином необхідно вирішувати проблеми активізації інноваційно-інвестиційної діяльності як на рівні окремого господарюючого суб'єкта, так і на рівні регіону і всієї держави.

Для кожного підприємства треба ставити питання з оптимізації структури інвестиційних ресурсів при фінансуванні інноваційної діяльності у напрямку залучення коштів інвесторів та кредитних ресурсів з урахуванням їх вартості і окупності, а також економного та ефективного використання власних коштів на основі маркетингових досліджень перспективних напрямків розвитку.

На рівні області потрібно звернути увагу на структурну перебудову промислового комплексу із розвитком високотехнологічних галузей промисловості та на переоснащення традиційних виробництв, які володіють необхідним природно-ресурсним потенціалом і задовольняють значну потребу ринку регіону у відповідній продукції.

Держава, в свою чергу, повинна забезпечити підтримку інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні шляхом вдосконалення нормативно-правового забезпечення інноваційної діяльності; залучення на ринок інвестицій довгострокових заощаджень населення через пенсійні та страхові фонди з посиленням державного нагляду і контролю за цими фінансовими інститутами; надання державного страхування кредитів комерційних банків, виданих на здійснення інноваційних проектів; стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств із застосуванням пільгових ставок оподаткування з урахуванням пріоритетних напрямків розвитку економіки.

Джерела та література

1. Інноваційна діяльність у Чернігівській області за 2005 рік. /Головне управління статистики у Чернігівській області. Чернігів, 2006. – 36 с.
2. Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Статистичний збірник / Державний комітет статистики України. – К., 2006. – 325 с.
3. Промисловість Чернігівщини. Статистичний збірник 1995 – 2005роки. / Головне управління статистики у Чернігівській області. Чернігів, 2006. – 98 с.
4. Статистичний щорічник України за 2005 рік. /Державний комітет статистики України. За ред. О.Г. Осаулєнка. – К: Консультант, 2006. – 576 с.

Наливайченко С.П.

ПРОГНОЗИРОВАНИЕ НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ

1. Введение. Важнейшим условием успешного научно-технического развития в рыночной экономике является государственное регулирование НТП, обусловленное специфическими условиями украинской действительности: наличием кризисной ситуации, сопровождающейся стагнацией отечественной промышленности, уменьшением доли доходов государственного бюджета в ВВП и уменьшением государственного финансирования. Правительством в 2005 г. было профинансировано лишь 16,2% расходов из государственного бюджета: недофинансирование народного хозяйства составило 25,5%, а науки – 28,8% [1÷3].

II. Постановка задачи. В создавшихся условиях сокращение производства приобрело негативный структурный характер. От кризиса страдают машиностроительная, химическая и др. отрасли. Но особенно